

СТАНОВИЩЕ

на проф. д.и.н. Кирил Парашкевов Павликянов

от Катедрата по Класическа филология към Факултета по класически и нови филологии на

СУ „Св. Климент Охридски“

относно кандидатурата на д-р Евгени Димитров Зашев за академичната длъжност „доцент“ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2 История и археология за нуждите на секция „Кирило-Методиевски извори и традиции“, обавен в ДВ бр. 11 от 6 февруари 2024 г.

Кандидатурата на колегата д-р Евгени Димитров Зашев за академичната длъжност „доцент“ се основава на наличието на 11 негови научни публикации, обнародвани след придобиването на неговата докторска степен. Приносителите – научни, популяризаторски и документиращи – на тези публикации са следните:

1. Най-ранната статия на колегата Зашев е с приносно-документиращ характер и е публикувана в съавторство с Яна Хутянова през 2009 г.. Тя е посветена историята на българистиката във философския факултет на Университета „Ян Амос Коменски“ в Братислава (сп. „Българистика“ 14, 44–55). Статията проследява историята на специалността българистика в Братиславския университет „Ян Амос Коменски“ от създаването на учебното заведение през 1921 г. до 2009 г. и има отчетлив просопографски облик, тъй като втората ѝ част предлага кратки научни биографии на учени българи, работили в Братиславския Университет.
2. Втората публикация на автора е приносна научна статия, обнародвана през 2011 г. Тя разглежда поемата на католическия пропагандатор Франческо Брачолини *La Vulgheria convertita*, отпечатана през 1637 г. в Рим (сп. „Кирило-Методиевски студии“ 20, 166–189). Въпросната творба е била написана по поръчка на *Congregatio de propaganda fidei* (Конгрегация за разпространение на вярата) и има ясно изразен религиозно-пропаганден характер, целящ да преиначи българската народностна идентичност в полза на католицизма. Значимото тук е, че д-р Зашев анализира паратекста на поемата с оглед на дейността на българите католици през тридесетте години на XVII век.
3. Третата публикация на д-р Зашев книга, издадена през 2014 г. и озаглавена „Разкази за чудеса, разбойници, блудници и други истории“ Тя е приносна, но и популяризаторска, и представлява преводна антология от 50 патерични разказа, като всички творби с идентифициран гръцки първообраз са преведени от средногръцки език, а от старобългарски са преведени само пет разказа, чиито византийски първообрази са били или недостъпни, или неизвестни. Значимото тук е, че книгата подборно представя текстове, взети от т. нар. Своден, Синайски, Египетски и Йерусалимски патерик, както и текстове от добре известното съчинение на Йоан Мосхос Евкратас „Духовни поля“. Д-р Зашев е издал фототипно славянския превод на последното съчинение през 2005 г., но този му труд не е депозиран при кандидатирането му доцент.
4. Четвъртата публикация на кандидата е строго научна и представлява самостоятелна книга, издадена на английски през 2015 г. Заглавието ѝ е „*Lavrentiy's miscellany / Tsar Ivan Alexandăr's miscellany of 1348*“, КМНЦ, Sofia, 2015). Книгата предлага критически анализ, посветен на Лаврентиевия или Иван-Александров сборник от 1348 г., като разяснява историческия контекст на паметника и предоставя информация за епохата на неговото възникване и за неговия

създател (с. 9–40). Текстът на Сборника е възпроизведен фототипно, а основна цел на автора е да коригира грешките, допуснати от К. Куев в непълното печатно-наборно издание на ръкописа от 1981 г

5. Петата публикация на д-р Зашев е и приносно-научна, и популяризаторска. Това е самостоятелна книга, издадена през 2020 г. Заглавието ѝ е „Полезни за душата разкази от Павел – епископ на богопазената Монемавасия. Превод от старогръцки, коментари и бележки“ (КМНЦ, София, 2020 г.). Книгата разкрива за първи път пред българския читател малкото по обем литературно наследство на епископ Павел, духовен пастир на пелопонеския град Монемавасия, и предлага български превод на съчиненията му. Встъпителната студия представлява опит за реконструкция на биографията на епископ Павел Монемавасийски и предлага таблици на съответствията на отделните разкази в гръцки и в старобългарски източници. Преводът на шестнадесетте разказа на Павел Монемавасийски е снабден с богат помощен апарат, включващ справочни статии за споменатите исторически личности и географски наименования.

6. Петата публикация на д-р Зашев е научна статия, озаглавена „Кратко историческо описание на светата Велеградска митрополия и сведенията за св. Седмочисленици в него“ (сп. „Старобългарска литература, 63–64“ (2021)). Статията представя бележките и споменаванията на св. Седмочисленици в издаденото през 1868 г. съчинение на бератския епископ Антим Алексудис със заглавие „Σύντομος ἱστορικὴ περιγραφή τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Βελεγραδῶν“. Представена е кратка биография на автора и неговите научни интереси в области като гръцка средновековна палеография, епиграфика и църковна история. Д-р Зашев разглежда генезиса на интереса на епископ Антим към делото на светите Седмочисленици и прави опит за реконструкция на различни аспекти от духовната атмосфера в бератската епархия, свързани със славянските просветители – устно предание, църковни служби и църковни изображения, подчертавайки факта, че епископ Антим се ангажира и със съхраняването на мощите, за които се смята, че принадлежат на св. Горазд и св. Ангеларий, като за целта поръчва специален реликварий.

7. Седмата публикация на д-р Зашев е научна студия, озаглавена „Още веднъж за бератския реликварий“ (сп. „Palaeobulgarica“, XLV (2021), 3, 3-33). Тя е посветена на вече упоменатата мощехранителница, пазена в църквата „Успение Богородично“ в гр. Берат (Албания), за която се твърди, че съдържа мощи на св. Горазд и св. Ангеларий и дори на светите Седмочисленици като група. Колегата Зашев обобщава сведенията, свързани с мощехранителницата, но не по отношение на нейната автентичност, а с оглед на възникването и утвърждаването на култа към светите Седмочисленици. В изследването е проследена продължилата от втората половина на XIX в. до наши дни научна дискуссия относно автентичността на мощите.

8. Осмата публикация на д-р Зашев е научна студия, озаглавена „Места на паметта за св. Горазд и св. Ангеларий в гр. Берат (Албания)“ (сп. „Старобългарска литература“, 65–66 (2022), 282–317). Тя е посветена на местата за възпоминание, свързани със св. Горазд и св. Ангеларий, в гр. Берат и има за цел да открие мястото и ролята на паметта за двамата Кирило-Методиеви ученици в процеса на възникването и институционализирането на култа към св. Седмочисленици. Обект на изследване са устното предание за мощите св. Горазд и св. Ангеларий, артефактите и писмените паметници, свидетелстващи за почитта към тези светци. Заключение на автора е, че вероятно неавтентичните мощи на св. Горазд и св. Ангеларий са материалната основа за изграждането на една локална традиция на почит, която съставлява ядрото на институционализирането в началото на XVIII в. култ към св. Седмочисленици.

9. Деветата публикация на д-р Зашев е научна студия, озаглавена „За най-ранната топография на култа към св. Седмочисленици. Обособяване на култа“ (в тома Кирило-Методиевски места на паметта в българската култура. София, 2023, 53–109). В това изследване авторът проследява и обобщава сведенията за историческите лица от кръга на св. Седмочисленици въз основа както на писмени паметници – Проложното житие на св. Йоан Владимир (1690 г.), Бератската служба за св. Седмочисленици (ок. 1720 г.) и Венецианската служба за св. Седмочисленици (1742 г.), така и многобройни артефакти – осем стенописа, три икони, един дърворезбен медальон и три реликвария. Въз основа на посочените извори е очертана най-ранната топография на култа към седемте светци, като отделните паметници са представени в своя географски, културно-исторически и архитектурен контекст.

10. И десетата публикация на д-р Зашев е строго научна и отново е свързана с албанския град Берат и тамошния култ към св. Седмочисленици. Това е студия, озаглавена „Към въпроса за авторството на Бератската (Венецианската) служба за св. Седмочисленици“ (сп. „Palaeobulgarica“, XLVII (2023) 4, 39–75). Студията подлага на критична преоценка две хипотези, свързани с авторството на т. нар. Бератска служба за св. Седмочисленици, според които включеният в богослужебната творба Канон за св. Горазд и св. Ангеларий е създаден между 889 г. и 893 г. от българския княз Борис I, а цялата служба е съставена от драчкия митрополит Григорий през XIV в. В резултат от анализа на представените аргументи тази хипотеза е отхвърлена и напълно обосновано е доказано, че автор на службата е бил епископът на Гора и Мокра Михаил Иписхиот, чиято дейност се отнася към на 20-те години на XVIII в.

11. Единадесетата публикация на д-р Зашев е неговият хабилитационен труд, издаден през настоящата 2024 г. с обем от 261 стр. Неговото заглавие е „Бератската памет за св. Седмочисленици“ (София, 2024). Тази отлична монография е посветена на култа към св. Седмочисленици в Южна Албания и синтезирано представя изводите и идеите на автора относно възникването и утвърждаването на този култ в края на XVII и началото на XVIII век. Новите идеи на д-р Зашев са разработени и обстойно аргументирани в студиите му, издадени след 2018 г., а в хабилитационния му труд тези идеи са подложени на отлично конструиран научен синтез, така че да оформят цялостна и завършена представа за поместния култ към св. Седмочисленици в гр. Берат.

Въз основа на така представените, според мен напълно приноси, научни трудове на д-р Е. Зашев, а именно три статии, три самостоятелни книги, четири студии и една синтезна хабилитационна монография, имам пълното основание и препоръчвам на почитаемото научно жури да избере д-р Е. Зашев на академичната длъжност „доцент“ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2 История и археология за нуждите на секция „Кирило-Методиевски извори и традиции“, обавен в ДВ бр. 11 от 6 февруари 2024 г.

С уважение,

проф. д.и.н. Кирил Павликянов

София, 15 май 2024 г.